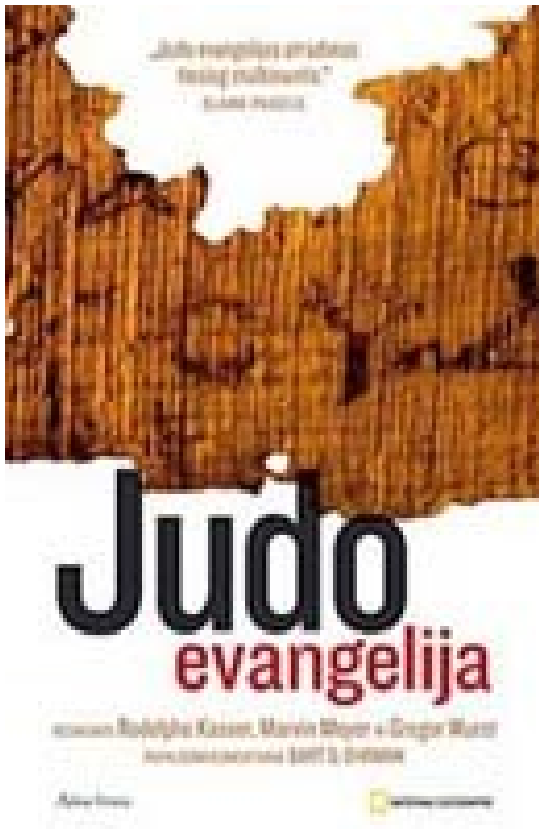

KNYGOS „JUDO EVANGELIJA“ PRISTATYMAS

TURINYS	
✚	
ĮVADAS. <i>Marvin Meyer</i>	7
JUDO EVANGELIJA	21
TCHACOS KODEKSO ISTORIJA IR JUDO EVANGELIJA	51
<i>Rodolphe Kasser</i>	
KRIKŠČIONYBĖ APSIVERTĖ AUKŠTYN KOJOM: JUDO EVANGELIJOS ALTERNATYVI VIZIJA	77
<i>Barth D. Ehrman</i>	
IRENIEJUS LIONIETIS IR JUDO EVANGELIJA	119
<i>Gregor Wurst</i>	
JUDO IR GNOSTICIZMO RYŠYS	133
<i>Marvin Meyer</i>	
PAAIŠKINIMAI	165

DR. RODOLPHE'AS KASSERIS, Ženevos universiteto Menų fakulteto profesorius emeritas, vienas geriausių koptologų pasaulyje. Jis organizavo Judo evangelijos restauravimą ir parengė Tchacos kodekso, kuriame buvo ši evangelija ir dar trys gnostiniai tekstai koptų kalba, editio princeps.

DR. MARVINAS MEYERIS, Chapmano universiteto Biblijos ir krikščionybės studijų profesorius bei to paties universiteto Alberto Šveicerio instituto direktorius, vienas žymiausių gnosticizmo, Nag Hammadi bibliotekos tekstų ir į Naująjį Testamentą nepatekusių pasakojimų apie Jėzų Kristų tyrinėtojų.

DR. GREGORAS WURSTAS, Bažnyčios istorijos ir patristikos profesorius Augsburgro universitete Vokietijoje.

DR. BARTAS D. EHRMANAS, profesorius ir Religijų studijų fakulteto Šiaurės Karolinos universitete Chapel Hille pirmininkas bei ankstyvosios krikščionybės ekspertas.

Pagrindiniai knygos autoriai

„Judo evangelija“ – tai leidyklos „Alma Littera“ 2007 m. leidinys. Nors tiražas 2000 egz., bet jis jau išparduotas ir surasti knygą rinkoje, matyt, būtų sunku. Tik bibliotekose.

Tai ankstyvosios krikščionybės laikais dingusi evangelija, kurią esant numanė vos keli specialistai. Joje Jėzus prašo Judo ją išduoti. Priešingai nei Naujojo Testamento evangelijose, Judas Iskarijotas čia pristatomas kaip pavyzdys visiems norintiems tapti Jėzaus mokiniais. Jis yra vienintelis apaštalas, kuris tikrai supranta Jėzų. Ireniejus Lionietis veikale *Prieš erezijas* 180 m. šią evangeliją pasmerkė kaip eretišką.

Judo evangeliją valstiečiai rado 1970 m. oloje vidurio Egipte. Nuo tada papirusas patyrė neįtikėtiną odisėją, keliavo per kontrabandininkų ir prekeivių senienomis rankas, nemažai jo fragmentų sunyko. 2001 m. jis atiteko mokslininkams, kurie rankraštį labai atsargiai surinko ir restauravo, išvertė iš koptų kalbos. *National Geographic Society* (Nacionalinė geografijos draugija) papiruso fragmentus ištyrė pačiu tiksliausiu būdu, kad nustatytų jo amžių ir įsitikintų autentiškumu, konsultavosi su iškiliausiais mokslininkais, kurie galėtų interpretuoti evangeliją, tiksliai nustatyti jos kilmę bei istorinę ir religinę reikšmę.

„Judo evangelija – tai retas ir reikšmingas gnosticizmo tekstas, kuris buvo atrastas 1978 m. Egipte, tačiau pirmą kartą išleistas ir paskelbtas 2006 m. Tai viena iš apokrifinių (nekanoninių) evangelijų, kuri buvo parašyta maždaug II amžiaus viduryje, o jos pavadinimas tiesiogiai nurodo į Judas Iskariotą – vieną iš dvylikos Jėzaus apaštalų, tradiciškai laikomą išdaviku. „Judo evangelija yra gnosticizmo tekstas, ir tai rodo, kad ši evangelija nepriklauso kanoninių Evangelijų tradicijai, kurią sudaro keturios pagrindinės Evangelijos – pagal Matą, Morkų, Luką ir Joną. Gnosticizmas, kaip religinis judėjimas, dažnai pabrėžė slaptas žinias ir pažinimą (gnosis), kurios padeda žmonėms atrasti tikrąją tiesą apie Dievą, pasaulį ir žmogaus prigimtį. Judo evangelija taip pat reikalauja naujo supratimo apie Jėzaus mokymus, nes joje Jėzus kalba apie dvasinį pažinimą ir mirtį kaip būdą išlaisvinti sielą nuo fizinio pasaulio.

Šio teksto atradimas ir paskelbimas sukėlė daug diskusijų ir kritikos, ypač dėl Judo figūros perinterpretavimo. Tradiciniai krikščionys gali manyti, kad Judo evangelija pateikia klaidingą požiūrį į išdavystę, nes ji stengiasi pagrįsti Judo veiksmus kaip būtinus, tačiau istorinis ir teologinis šio teksto vertinimas priklauso nuo įvairių religinių tradicijų ir požiūrių.

Judo evangelija atveria galimybę naujam krikščioniškosios minties ir tikėjimo įžvalgų interpretavimui, tačiau tuo pačiu ji ir provokuoja klausimą, kaip turėtume suprasti gailestingumą, išdavystę, ir žmogaus laisvę bei atsakomybę. Tai primena, kad Biblijos tekstai gali turėti įvairių sluoksnių ir interpretacijų, priklausomai nuo konteksto, o šis apokrifinis tekstas leidžia mums giliau apsvarstyti Judo veiksmus ir jų teologinę reikšmę.“*

.....

*<https://www.maldos.lt/>

KRIKŠČIONYBĖ APSIVERTĖ AUKŠTYN KOJOM: JUDO EVANGELIJOS ALTERNATYVI VIZIJA

Bart D. Ehrman*

„Ne kasdien biblistinis atradimas sudrebina mokslininkų ir eilinių žmonių pasaulį, o žinia apie jį paskelbiama pirmuosiuose laikraščių puslapiuose Europoje ir Amerikoje. Paskutinį kartą taip atsitiko, kai 1947 m. buvo surasti Negyvosios jūros ritiniai. Apie juos tebediskutuojama iki šiol, net ir šiandien jie vaidina svarbų vaidmenį mūsų kolektyvinėje vaizduotėje. Akivaizdus pavyzdys – jų ryškus vaidmuo Dano Browno bestseleryje *Da Vinčio kodas*. Kaip išaiškėjo, tai, ką Danas Brownas norėjo pasakyti apie Negyvosios jūros ritinius, nėra teisinga: ritiniuose nėra jokių evangelijų apie Jėzų ir neminima nei krikščionybė, nei jos įkūrėjas. Tai žydų knygos, reikšmingos tuo, kad pakeitė judaizmo formavimosi, laikotarpio, kuris taip pat žymėjo ir krikščionybės pradžią, supratimą.

Dar ryškesni Dano Browno romane yra dokumentai, rasti vos pusantro metų anksčiau nei Negyvosios jūros ritiniai. Tai yra tekstai, kurie minti Jėzų ir kurie yra tiesioginės mūsų supratimo apie ankstyvąją krikščionybę užuomazgos. Tai yra gnostiniai tekstai, kuriuos 1945 m. gruodį Nag Hammadi vietovėje Egipte rado grupelė trąšas kasančių neraštingų ūkininkų. Jie buvo paslėpti ąsotyje ir užkasti prie stačios olos netoli jos nuolaužos. Šiuose tekstuose atrastos iki tol nežinomos evangelijos – tartum paties Jėzaus mokymą įamžinusios knygos tik kitais nei Naujojo Testamento žodžiais. Kai kurios iš šių evangelijų yra anoniminės, o tarp jų ir vadinamoji Tiesos evangelija. Kitos, tokios kaip Pilypo evangelija, ir, kad ir kaip neįtikėtina, iš 114 Jėzaus posakių sudaryta Tomo evangelija, parašytos tarsi artimiausių Jėzaus mokinių, dauguma jų anksčiau negirdėtos.

Tomo evangelija galėtų būti ryškiausias senovės krikščionybės radinys šiais laikais. Bet dabar atsirado kita evangelija, kuri savo intriga konkuruoja su Tomo evangelija. Ji taip pat susijusi su vienu artimiausiu Jėzaus draugu, joje yra pamokymų, nepakliuvusių tarp tų, kurie galiausiai buvo kanonizuoti Naujajame

Testamente. Tačiau šiuo atveju kalbame ne apie mokinį, garsėjusį neblėstančiu atsidavimu Jėzui. Atvirkščiai – tai yra mokiny, įgijęs jo mirtino priešo ir pagrindinio išdaviko reputaciją – Judas Iskariotas.

Daugelį amžių sklandė gandai apie tokios evangelijos egzistavimą, bet iki dabar mes nežinojome, kas joje parašyta. Jos atsiradimas yra vienas didžiausių senovės krikščionybės atradimų ir neabejotinai svarbiausias paskutinių šešiasdešimtys metų archeologinis radinys. /.../

Atrastą evangeliją garsią – o gal negarsią – padarys kitoks nei iki šiol Judo vaizdavimas. Čia jis nėra blogas, papirktas, velnio įkvėptas Jėzaus pasekėjas, kuris išduoda savo mokytoją ir perduoda jį priešams. Atvirkščiai, jis yra artimiausias Jėzaus draugas, tas, kuris supranta Jėzų geriau nei kas kitas. Išduodamas jį Judas įvykdė didžiausią, kokią tik galima įsivaizduoti, pareigą. Pasak evangelijos, Jėzus norėjo ištrūkti iš materialaus pasaulio, kuris yra priešprieša Dievui, ir sugrįžti į savo dangiškuosius namus.

Ši evangelija pateikia visiškai kitokį Dievo, pasaulio, Kristaus, išganymo, žmogaus egzistencijos – ką jau kalbėti apie patį Judą – supratimą, negu suformavo krikščioniški susirinkimai ir kanonai. Tai padės naujai suprasti Jėzų ir jo įkurtą judėjimą.

MŪSŲ SENESNĖS ŽINIOS APIE EVANGELIJĄ

Šiandien dauguma žmonių žino tik keturis pasakojimus apie Jėzaus gyvenimą ir mirtį – keturias Naujojo Testamento evangelijas: pagal Matą, Morkų, Luką ir Joną. Tačiau net ir mokslininkai pripažįsta, kad ankstyvaisiais krikščionių Bažnyčios metais buvo sukurta ir daug kitų evangelijų. Dauguma jų galiausiai buvo sunaikintos kaip eretiškos – kas reiškia „blogų idėjų“ mokymą – ar pasimetė dėl nedidelio susidomėjimo. Tačiau šiandien susidomėjimo jomis netrūksta. Jų atradimas ir išaiškinimas, kokią žinią jos perduoda, tapo daugelio mokslininkų aistra.

Mes tiksliai nežinome, kiek buvo prirašyta evangelijų apie Jėzų per pirmuosius du ar daugiau krikščionybės amžių. Keturios, sudarančios Naująjį Testamentą, yra seniausios išlikusios. Tačiau daug kitų buvo parašyta iškart po jų: jau minėtos Tomo ir Pilypo evangelijos, Marijos evangelija (Marijos Magdalietės), atrasta 1896 m., bet tik pastaruoju metu sulaukusi tiek daug dėmesio, ir Judo evangelija.

Nesame tikri, kada ši evangelija buvo parašyta. /.../žinome, kad ši evangelija turėjo būti sukurta bent šimtu metų anksčiau, nei buvo padaryta jos kopija 9 išlikusi) trečiajame ar ketvirtajame amžiuje, nes ji minima vieno didžiausių ankstyvosios krikščionybės autorių Ireniejaus Lioniečio, Lugdunumo Galijoje (dabar Lionas Prancūzijoje) vyskupo, 180 m. tekste. Ireniejus – vienas ankstyviausių ir geriausiai žinomų senovės krikščionybės ereziologų – parašė penkių tomų veikalą, puolantį eretikus (tuos, kurie laikėsi klaidingo mokymo), ir palaikė tai, ką jis manė esant ortodoksiška (teisinga) tikėjimo puse. Veikale jis išvardijo kelias eretikų grupes, aptarė eretiškas jų pažiūras ir smerkė jų eretiškus tekstus. Kaip vieną iš klaidingų tekstų jis paminėjo Judo evangeliją.

Pavojingiausiais ortodoksinei krikščionybei eretikais Ireniejus Lionietis vadina gnostikus. Norėdami suprasti, ką apie Judo evangeliją sako Ireniejus Lionietis, iš pradžių turime suprasti, kodėl vienas tų tikėjimų laikė Judą didvyriu, o kitas – Kristaus priešu.

GNOSTINIAI TIKĖJIMAI

Iki Nag Hammadi gnostinių tekstų atradimo 1945 m. Ireniejaus Lioniečio veikalas buvo vienas pagrindinių informacijos apie įvairias antrojo amžiaus gnostines grupes šaltinių. Atradus Nag Hammadi tekstus mokslininkai pradėjo diskutuoti, ar Ireniejus Lionietis išmanė tai, apie ką kalbėjo, ir ar teisingai pristatė savo oponentų požiūrį. Taip atsitiko todėl, kad religinis požiūris Nag Hammadi dokumentuose kai kur iš esmės skiriasi nuo Ireniejaus Lioniečio šmeižikiškų aprašymų. Kitiškai skaitydami šią knygą ir turėdami omenyje ką tik atrastus pirminius šaltinius – kurie visgi buvo rašyti gnostikų gnostikams – galime surinkti daug žinių apie tai, kokias idėjas skleidė gnostiniai tikėjimai.

Pirmiausia turėčiau paminėti, kad buvo daugybė gnostinių tikėjimų. Jų įvairovė buvo tokia didelė, kad kai kurie mokslininkai reikalavo netgi nevartoti gnosticizmo termino, nes tai nėra pakankamai plati bendrinė sąvoka, kad galėtų sieti visų gnosticizmui priskiriamų grupių religinius skirtumus.

Mano nuomone, tai pasakyta pernelyg griežtai. Apie gnosticizmą puikiausiai galime kalbėti kaip ir apie judaizmą ar krikščionybę, turėdami omenyje didžiulius skirtumus tarp įvairių judaizmo ir krikščionybės atšakų šiandienos pasaulyje, nekalbant jau apie senovę. Apie specifiinę gnosticizmo šaką, kuriai atstovauja Judo evangelija, galėčiau nurodyti puikią Marvinio Meyerio esė (ji publikuojama šioje knygoje), kurioje jis aiškina evangeliją sektos, žinomos setitų

gnostikų vardu, kontekste. O čia leiskite man bendrai paaiškinti, kokios įvairios buvo gnostikų sektos ir kodėl ortodoksai rašytojai (Ireniejus Lionietis) laiko jas pavojingomis.

Terminas gnosticizmas kilo iš graikų kalbos žodžio *gnosis*, kuris reiškia pažinimą. Gnostikai yra tie, kurie pažįsta. Ir ką gi jie pažino? Jie pažino paslaptis, galinčias atvesti į išganymą. Gnostikų nuomone, žmogus bus išgelbėtas ne tikėdamas Kristų ar darydamas gerus darbus. Greičiau žmogus bus išgelbėtas pažindamas tiesą – tiesą apie pasaulį, kuriame gyvename, apie tai, kas yra tikrasis Dievas, ir ypač apie tai, kas esame mes patys. Kitais žodžiais tariant, iš esmės tai yra savęs pažinimas: žinojimas, iš kur mes atėjome, kaip čia patekome ir kaip galime grįžti į savo dangiškuosius namus. Pasak daugumos gnostikų, šis materialus pasaulis *nėra* mūsų namai. Mes čia, šiuose kūnuose, esame įkalinti ir turime mokytis ištrūkti. Tie gnostikai, kurie kartu buvo ir krikščionys (daug gnostikų jais nebuvo), manė, kad pats Kristus atneša iš dangaus šią žinojimo paslaptį ir atskleidžia šią išlaisvinančią tiesą savo artimiausiems pasekėjams.

Žinoma, tradiciškai krikščionybėje manyta, kad mūsų pasaulis yra gerasis vieno tikrojo Dievo kūrinys. Tačiau gnostikų požiūris buvo kitoks. Pasak daugumo gnostinių grupių, dievas, kuris sukūrė šį pasaulį, yra ne vienintelis dievas ir, iš tiesų, net nėra galingiausias ar visažinis dievas. Jis yra daug mažesnė, menkesnė ir dažnai ne viską žinanti dievybė. Kas pažvelgęs į šį pasaulį galėtų pavadinti jį geru? Gnostikai matė juos supančias nelaimes: žemės drebėjimus, uraganus, potvynius, badą, sausrą, epidemijas, skurdą, kančią, ir jie pareiškė, kad pasaulis nėra geras. Bet, tarė jie, tu negali dėl šio pasaulio kaltinti Dievo! Šis pasaulis yra kosminė nelaimė, o išganymo sulaukia tik tie, kurie išmoksta pabėgti iš šio pasaulio ir jo materialių spąstų.

Kai kurie gnostikų mąstytojai šį blogį, materialųjį pasaulį, aiškino, remdamiesi jo sukūrimo mitais. Juose pirminė dievybė yra visiškai dingusi iš pasaulio, nes ji yra gryna dvasia, be jokio materialaus aspekto ar bruožo. Ši dievybė sukūrė daugybę palikuonių, žinomų kaip eonai, kurie, kaip ir ji pati, buvo dvasinės prigimties. Pradžioje visa, kas egzistavo dieviškojoje karalystėje, buvo Dievas ir eonai. Tačiau atsitiko kosminė katastrofa, kruios metu vienas tų eonų iškrito iš dieviškosios karalystės, todėl už dieviškosios sferos ribų atsirado kitos dieviškosios būtybės. Šios menkesnės dieviškosios būtybės sukūrė mūsų materialųjį pasaulį kaip spąstus dieviškosioms kibirkštims, kurias jos pagavo ir patalpino į žmogiškuosius kūnus. Kitais žodžiais tariant, kai kurie žmonės savyje

turi dieviškąją dalelę. Šie žmonės vietoj mirtingų sielų turi nemirtingas, kaprizingoje ir apgailėtinoje materialioje karalystėje laikinai įkalintas sielas. Tos sielos trokšta išsilaisvinti, sugrįžti į dieviškąją karalystę, iš kur atėjo.

Įvairių gnostinių grupių pasakojami mitai skyrėsi tarpusavyje įvairiais aspektais. Jie nevertingi, jeigu nėra detalūs. Moderniam skaitytojui šie mitai gali pasirodyti painūs ir keisti, tačiau pagrindinė mintis yra aiški: šis pasaulis nėra vieno tikrojo Dievo kūrinys. Dievas, kuris sukūrė šį pasaulį, Senojo Testamento Dievas, yra antraeilė, menkesnė dievybė. Jis nėra visagalis Dievas, kurį reikia garbinti. Greičiau jo reikėtų vengti ir aiškintis tiesą apie pirminę dieviškąją karalystę, šį blogą materialų pasaulį, mūsų įkalinimą jame ir kaip mes galime iš jo ištrūkti.

Reikia pabrėžti, kad ne kiekvienas turi galimybių ištrūkti, nes ne kiekvienas savyje turi dieviškąją kibirkštį – tik kai kurie iš mūsų ją turi. Kiti žmonės yra menkesnio šio pasaulio dievo kūriniai. Jie, kaip ir kiti kūriniai (šunys, vėžliai, uodai ir t.t.), mirs. Ir viskas tuo bus baigta. Tačiau kai kurie iš mūsų yra įkalintos dievybės. Mums reikia išmokti, kaip grįžti į savo dangiškuosius namus.

Kaip galime įgyti būtino mūsų išganymui žinojimo? Mes, žinoma, negalime jo įgyti žvalgydamiesi po pasaulį ir bandydami tai suprasti patys. Šio pasaulio pažinimas neduoda nieko, išskyrus materialų menkesnės dievybės, kuri nėra vienas tikrasis Dievas, kūrinių išmanymą. Vietoj to mums reikia iš aukštybių dovanoto apreiškimo. Reikia žvalgo iš dvasinės karalystės, kuris ateitų pasakyti mums tiesą apie mūsų prigimtį, mūsų tikslą ir priemonės mums išsilaisvinti. Krikščioniškuose gnostiniuose tikėjimuose tas, kuris ateina iš aukštybių atskleisti tiesos, yra Kristus. Reminatis šiuo supratimu, Kristus nebuvo tik mirtingasis, teikiantis išmintingą religinį mokymą. Bet jis nėra ir Dievo kūrėjo, Senojo Testamento Dievo, sūnus.

Kai kurie gnostikai Kristų laikė karalystės, esančios aukštybėse, eonu, o ne žmogumi iš kūno ir kraujo, gimusiu šiame pasaulyje iš Kūrėjo. Jie manė, kad jis atėjo iš aukštybių ir tik *atrodė* žmogus. Jis buvo dvasia, kuri įgijo kūnišką išvaizdą, kad mokytų pašauktuosius (pvz., gnostikus, turinčius dieviškąją kibirkštį) slaptos tiesos, reikalingos išganymui. Kiti gnostikai laikė Jėzų tikru žmogumi, bet be dieviškosios kibirkšties, Jo siela buvo ypatinga dieviškoji būtybė, kuri atėjo iš aukštybių, kad trumpai apsigyventų žmoguje Jėzuje ir pasinaudotų juo kaip tarpininku reikiamoms tiesoms artimiausiems pasekėjams atskleisti. Remiantis šiuo supratimu, dieviškoji dalelė tam tikrame gyvenimo

etape įėjo į Jėzų (pavyzdžiui, per krikštą, kada Dvasia nusileido ant jo) ir paliko jį, kai jo misija buvo baigta. Tai paaiškintų, kodėl ant kryžiaus Jėzus šaukė: „Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane apleidai?“ Taip atsitiko todėl, kad dieviškoji dalelė apleido jį dar prieš jo nukryžiovimą – juk dievybė negali kentėti ir mirti.

Ereziologai (Ireniejus Lionietis) gnostikus laikė ypač klastingais ir sunkiai įveikiamais. Bėda ta, kad nebuvo įmanoma įrodyti gnostikų paklydimo – jie turėjo slaptą žinojimą, kurio neturėjo kiti! Jei būtum sakęs, kad gnostikas neteisus, jis galėjo išsiginti sakydamas, kad tu paprasčiausiai neišmanai. Taip Ireniejus Lionietis ir kiti turėjo nustoti puldinėti ir bent jau kitus krikščionis bandyti įtikinti, esą gnostikai nežino tiesos, o viso labo iškraipė tiesą atmesdami Senojo Testamento Dievą ir jo kūrinius bei neigdami Kristų tikrai buvus žmogų iš kūno ir kraujo, kurio mirtis ir prisikėlimas (ne slapti jo mokymai) atnešė išganymą. Ireniejus Lionietis penkių tomų veikale neigė gnostikus, o jų įsitikinimus laikė beviltiškai prieštaraujančiais, kvailai detalizuotais ir prieštaraujančiais paties Jėzaus mokymui. Kartais jis pasitelkdavo kai kuriuos gnostikų tekstus, kad iš jų pasijuoktų, priešindamas juos šventiems, visuotinai priimtiems Bažnyčios raštams. Vienas jo išjuoktų tekstų buvo Judo evangelija. .

GNOSTIKAI KAINITAI IR JUDO EVANGELIJA

/.../ Ireniejus Lionietis teigia, kad, remiantis šia evangelija, vienintelis iš visų mokinių Judas suprato Jėzaus žinią – atidavė valdžiai nukryžiuoti. Todėl Judas laikomas pagrindiniu Jėzaus pasekėju, tuo, kurio veiksmai turėtų būti sektini, o ne atmestini, nes jis buvo tas, kuriam Jėzus perdavė išganymui reikalingą slaptą žinojimą. /.../ Kiti mokiniai garbino Senojo Testamento Dievą ir taip tapo „klaidos pasiuntiniais“. Žinodamas tiesą Judas atlieka svarbiausią pareigą Jėzui – išduoda jį, kad jam būtų įvykdyta mirties bausmė ir tokiu būdu dieviškoji būtybė Jėzuje išsilaisvintų iš materialaus kūno spąstų, arba, kaip įtikinamai evangelijoje pasako Jėzus: „Tu, (Judai) pralenksi visus juos (kitus mokinius). Nes tu paaukosi žmogų, kuriuo aš apsivilkęs.“

JUDO VAIZDAVIMAS EVANGELIJOJE

Judas Naujojo Testamento evangelijose

Judo išdavystė Judo evangelijoje niekur nevaizduojama kaip gėdingas poelgis. Tai yra skiriamasis Naujojo Testamento bruožas. Judas yra sugedęs obuolys

tarp dvylikos mokinių. Šiose knygose jis paminėtas apie dvidešimt kartų, ir kaskart evangelijų autoriai kalba apie jį priešišškai, dažnai paprasčiausiai nurodydami jį buvus Jėzaus išdaviką. Jie visi mano, kad tai buvo labai blogas poelgis.

Daugelį metų apie tai buvo mąstoma. Jei Jėzus turėjo mirti ant kryžiaus, kad išganytų pasaulį, tai kodėl Judas nesielgė *gerai* išduodamas jį? Be išdavystės nebūtų buvę suėmimo, be suėmimo nebūtų buvę teismo, be teismo nebūtų buvę nukryžiovimo, be nukryžiovimo nebūtų buvę prisikėlimo – trumpiau tariant, mūsų nuodėmės *vis dar* nebūtų atpirktos. Tai kodėl Judo poelgis toks blogas?

.....

Kas toliau nutiko Judui, pasakoja tik dviejų Naujojo testamento evangelijų autoriai, bet visi šie pasakojimai prieštarauja Judo evangelijai. Visa tai skaitant iš tiesų apima keistas jausmas: kuo tikėti? Judo evangelija ar Naujojo Testamento autoriais? Tame Jėzaus „išdavime“ matau šiokią tokią „režisūrą“...kitaip nepavadinsi. Juk romėnų legionieriai laisvai galėjo Jėzų susekti, puikiai žinojo, kaip jis atrodo ir nubausti. Judo tikrai nereikėjo. Tačiau, matyt, toks buvo „scenarijus“ iš aukščiau: reikėjo, kad šis pasaulis surastų „išdaviką“ ir juo pasinaudotų, kad Jėzus būtų nukryžiuotas, o išdavikas – pasmerktas. Taip, kaip priimta šiame pasaulyje. Šis pasaulis kitaip nemąsto. Kitokių elgesio kriterijų neturi. Tačiau visų nuostabai:

„Judo poelgis nėra blogas. Dar daugiau, tai, ką jis padarė, yra Dievo valia, atskleista jam paties Jėzaus apreiškimuose. Leisdamas Jėzui mirti Judas leido iš materialaus kūno spąstų ištrūkti Jėzaus dieviškajai kibirkščiai ir grįžti į dangiškuosius namus. Judas yra didvyris, o ne niekšas.“

Tikrieji Jėzaus žudikai yra fariziejai. Net Pontijus Pilotas „rankas nusiplovė“. Tad kaltinti reiktų žudikus.

Judas Judo evangelijoje

„Iš įžanginių šios evangelijos žodžių paaiškėja, kad Judo portretas nebus panašus į tą, kuris yra Naujajame Testamente. Šis pasakojimas turės gnostinę Judo poelgio perspektyvą. Tekstas prasideda žodžiais: „Slaptas pasakojimas apie apreiškimą, kurį Judui Iskarijotui atskleidė Jėzus jų pokalbio metu“. Tuo pačiu sakoma, kad tai yra slaptas pasakojimas, t.y. ne kiekvienam, o tiems, kurie žino, o tai reiškia – gnostikams. Pasakojimas perduoda Jėzaus, dieviškojo pasiuntinio,

kuris vienintelis gali atskleisti išganymui reikalingą tiesą, duotą apreiškimą. Ir kam jis ją atskleidžia? Ne minioms, kurios telkiasi pasiklaudyti mokymo, net ne dvylikai mokinių, kuriuos pasišaukė. Jis atskleidžia paslaptį tik Judui Iskariotui, savo artimiausiam draugui ir jis yra vienintelis, suprantas tikrąją Jėzaus tiesą. /.../ Judas skelbia Jėzų esant ne paprastą mirtingąjį iš šio pasaulio, vadinasi, jis žino tikrąją Jėzaus prigimtį, ko kiti nė nenutuokia. Jis atėjo iš aukštybėse esančio dieviškojo pasaulio: “Tu esi iš nemirtingosios Barbelo karalystės“, sako Judas. Kaip aiškina Marvinas Meyeris, pasak gnostikų setitų, Barbelo yra viena iš pirminių dieviškųjų būtybių tobuloje tikrojo Dievo karalystėje. Iš ten yra Jėzus, o ne iš šio menkesnės dievybės vėliau sukurto pasaulio.

Kadangi Judas teisingai supranta Jėzaus asmenį, Jėzus nusiveda jį toliau nuo neišmanančiųjų ir papasakoja karalystės paslaptis. Vienintelis Judas gaus slaptąjį žinojimą, reikalingą išsigelbėti. Jėzus praneša jam, kad jis bus išganytas, net jei tuo metu ir sielvartaus. Jis sielvartaus, nes bus Dvylikos atstumtas ir jie papsirinks į jo vietą kurį kitą. Tai yra pasakojimas apie tai, kas vyksta Naujojo Testamento Apaštalo darbuose, kai po Judo mirties vienuolika mokinių į jo vietą pakvietė Motiejų, kad ir toliau jų būtų dvylika (Apd 1,16-26). Judo evangelijoje tai geras dalykas ne Dvylikai, bet Judui. Jis vienintelis būsiantis išganytas, o kiti apaštalai toliau rūpinsis savo dievu, t.y. Senojo Testamento Dievu kūrėju, už kurį tiek Jėzus, tiek Judas yra viršesni.“

Judas iš Jėzaus sužino, kad „Senojo Testamento Dievas, kruvinas maištininkas ir kvailys..., tas „kuris kuria žmones „pagal (savo?) paveikslą“, ir Judui dėl to kyla klausimas: ar gali žmogus atsisakyti gyvenimo šiame pasaulyje? Kaip pamatysime vėliau, atsakymas yra tvirtas „taip“. Kai kurie žmonės turi savyje dieviškumo dalelę. Jie pajėgs peržengti šio pasaulio ribas ir patekti į dieviškąją karalystę toli nuo kraujo troškimo ir kvailių dievų kūrėjų.

Pats Judas pirmas tai ir padarė. Teksto pabaigoje sužinome, kad jo noras išsipildė: jis įžengė į šviesų debesį, kuris simbolizuoja tikrojo Dievo ir jo eonų pasaulį. Kaip ir visi, taip ir Judas, turi jį lydinčią žvaigždę (žr. Marvino Meyerio esė). Jo žvaigždė pranašesnė nei kitų. Jo žvaigždė rodo kelią.“

Taip, Jo žvaigždė rodo kelią į Šviesos karalystę, nes pagal Jėzų Kristų DIEVAS YRA ŠVIESA. Prieštaravimo būti negali. Kaip pamenate, kas skaitė, aš pradėjusi savo knygą „Šviesos keliu“ nuo Jėzaus žodžių „DIEVAS YRA ŠVIESA“, ją galiu užbaigti Judo evangelijos žodžiais, kurie sutampa

su Naujojo Testamento skelbiamais žodžiais. Jėzaus Mokymo gnostinis pamatas man nekelia abejonių. Todėl čia ir įkėliau jums šią ilgą pastraipą iš Judo evangelijos. Ir pabaigai keletas minčių iš Judo evangelijos apie Jėzaus pasekėjus. Ką gi jiems daryti?

„POŽIŪRIS Į JĖZAUS PASEKĖJUS

Vienas labiausiai pribloškiančių Judo evangelijos bruožų yra pastovus kartojimas, kad dvylika Jėzaus mokinių niekada nesupras tiesos, jie nepriklauso išgelbėtųjų karalystei ir persekioja Judą, nesuprasdami, kad jis vienintelis pažįsta ir supranta Jėzų bei jo atskleistas paslaptis. /.../ jie nesugalvojo nieko geriau, kaip tik užmėtyti Judą akmenimis. Judas priklauso jiems, Jėzus jį vadino tryliktuoju. Čia trylika yra laimingas skaičius.

Dvylika mokinių vaizduojami kaip garbinantys dievą kūrėją, pavyzdžiui, Eucharistijos scenoje, kuria pradedamams pasakojimas. Šis vaizdavimas dar išraiškingesnis kitoje scenoje, kuri yra, deja, labai frangentiška, – mokiniai pasakoja Jėzui apie Jeruzalės šventykloje vykusio aukojimo viziją.

Daugelis skaitytojų prisimins Naujajame Testamente pateiktą istoriją apie mokinių ir Jėzaus atvykimą į Šventyklą, likus savaitei iki Jėzaus mirties. Jėzus, Šventykloje versdamas pinigų keitėjų stalus ir išmesdamas aukojamų gyvulių pardavėjus, sukėlė sąmyšį, (Mk11,15 – 17). O mokiniai vaizduojami labai nustebę to, ką jie matė – Galilėjos gyventojų, pirmą kartą keliaujančių į didelį miestą, o Šventyklos didingumas ir reikšmingumas kėlė jiems baimę. Evangelijoje pagal Morkų 13,1 jie sušunka: „Mokytojau, tik pažvelk, kokie akmenys ir kokie pastatai!“

Judo evangelijoje pateikta alternatyvi šios scenos versija. Čia mokiniai Jėzui komentavo ne Šventyklos pastatą, o joje aukotas aukas. Jie, pamatę altorių, kunigus, minią ir aukas, sunerimo, norėjo sužinoti, ką visa tai reiškia. Kaip paaiškėjo, viskas čia apie juos. Jėzus paaiškino, kad kunigai prie altoriaus aukojantys aukas, šaukia jo vardą – „šaukia mano vardą“. Kitaip sakant, atsakingieji už žydų Dievo garbinimą manė tarnaujantys pačiam Jėzui. Išaiškėjo, kad tai, ką matė mokiniai, yra ne tikras aukojimas Šventykloje, o simbolis jų pačių aukojimo praktikos. Jėzus jiems tarė:

„Tie, kuriuos jūs matėte priimančius aukas prie altoriaus,

**esate jūs. Tai yra dievas, kuriam tarnaujate,
o jūs esate tie dvylika vyrų,
kuriuos matėte. Aukojami galvijai, kuriuos matėte,
yra daugybė žmonių, kuriuos jūs suklaidinote prieš tą altorių...”**

Kitais žodžiais tariant, mokiniai, toliau išpažįstantys savo religiją, kurios pagrindinis garbinimo objektas būtų žydų Dievas kūrėjas, ir maldose šaukiantys Jėzaus vardą, viską ne taip suprato. Užuo tarnavę tikrajam Dievui, jie prieš jį piktžodžiauja. Taip elgdamiesi jie klaidina savo sekėjus.

Šis aprašymas smerkia ne tik Jėzaus mokinius, bet ir protoortodoksinę Bažnyčią Judo evangelijos kūrimo laikotarpiu. Žinoma, protoortodoksai nebesimeldė žydų Šventykloje, tada ji jau buvo sunaikinta, o dauguma protoortodoksų buvo ne žydai. Tačiau jie tvirtino, kad jų garbinamas Dievas yra žydų Dievas, kuris davė žydų įstatymą ir atsiuntė žydų Mesiją žydams, kad būtų išpildyti žydų Raštai. Save jie laikė tikraisiais žydais, tikrąja vieno tikrojo Dievo tauta.

Šioje evangelijoje Jėzus teigė šiuos žmones esant paklydusiais. Jie iš tikrųjų garbino žydų Dievą, bet šis Dievas yra didelis kvailys. Jis sukūrė pasaulį, bet šis pasaulis nėra geras, tai yra nelaimių ir kančių, pamazgų duobė. Tikrasis Dievas niekuo nesusijęs su šiuo pasauliu. Iš šio pasaulio reikia ištrūkti, o ne jį priimti. Protoortodoksai krikščionys skelbė klaidingą religiją. Tik Jėzaus slapta mokoma religija, kurios jis mokė savo artimiausią pasekėją Judą, yra tikra. Visa kita yra geriausiu atveju apgaulė, žalinga protoortodoksinės Bažnyčios vadovų skelbiama klaida.“

Aš neskatinčiau jūsų nei tikėti, nei neigti Judo evangelijos. Tai jūsų pačių sąžinės, tikėjimo ir žinojimo gilumo reikalas. O kad gyvenam „pamazgų duobėje“, atrodo, įrodinėti nereikia. Paskaitykite mūsų kunigų tekstus skelbiamus viešuose portaluose ir pamatysite, kaip jie garbina žydų dievą, kaip jie „prilipę“ prie Senojo Testamento „citatų“, kaip jie žavisi „anais pranašais“...Necituosiu. Tą patį skelbia ir popiežiai.

Aš, kaip jau minėjau, esu mokslo sugadintas žmogus ir pasitikiu tokiais Biblijos tyrinėtojais (jų yra šimtai), kurie, pašventę savo gyvenimus Tiesos

paieškai senuosiuose sakraliniuose raštuose, „atkasė“ tikrąją to žodžio prasmę Tiesą ir Šviesą. KUO tikėti – jūsų pasirinkimas.

.....

Bart D. Ehrman* - šis autorius turi savo puslapį. Kam įdomu, galite užsiregistruoti ir skaityti jo tekstus.

<https://www.bartehrman.com/>